

ਬਿਨੋਦ ਕੁਮਾਰ ਰਾਏ, ਸੀ.ਜੇ., ਐਨ.ਕੇ. ਸੋਢੀ ਅਤੇ ਵੀ.ਕੇ. ਬਾਲੀ, ਜੇ.ਜੇ.

ਪਵਨ ਦੀਪ ਸਿੰਘ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ, —ਜਵਾਬਦਾਰਾ

2001 ਦਾ CWP ਨੰਬਰ 2277

7 ਨਵੰਬਰ, 2003

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950—Art. 14, 19, 21, ਅਤੇ 226—ਹਿੰਦੂ ਅਡਾਪਸ਼ਨ ਐਂਡ ਮੋਨਟੇਨੈਸ ਐਕਟ, 1956— ਐੱਸ. 11 ਅਤੇ 16—ਪਾਸਪੋਰਟ ਐਕਟ, 1967 — S.6—ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਅਨਾਥ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਅਸਲ ਚਾਚੇ ਦੁਆਰਾ ਗੋਦ ਲੈਣਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਹਨ — ਪਾਸਪੋਰਟ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਨੂੰ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਗੋਦ ਲੈਣਾ ਵੈਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। 1956 ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 11 ਅਤੇ 16- ਕੀ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ- ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ, ਨਹੀਂ- ਪਾਸਪੋਰਟ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 1967 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ- ਪਾਸਪੋਰਟ ਅਥਾਰਟੀਜ਼ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਪਾਸਪੋਰਟ ਮਨਮਾਨੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਅਤੇ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ।

(ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, 1991(1) CLJ [C, Cr. & Rev.,) 158 (DB) ਓਵਰ-ਰੂਲਡ]।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਬਾਲਗਾਂ ਜਾਂ ਗੈਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ, ਬਲਕਿ ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨਾਬਾਲਗ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਅਤੇ ਚਾਚੇ ਦੇ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਨੇਹ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਿਹਤਰ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸਨਮਾਨਜਨਕ ਜੀਵਨ ਜਿਊਣ ਦੇ ਹੱਕ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸਟੈਂਡ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਗੋਦ ਲੈਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਸੀ ਅਤੇ ਚਾਚਾ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣ।

(ਪਰਾ 10)

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਖੇਤਰੀ ਪਾਸਪੋਰਟ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਨਮਾਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਦਰਜ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 ਅਤੇ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ।

(ਪਰਾ 11)

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਮਹਾਬੀਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਕੀਤਾ।

ਐਮਐਸ ਗੁਗਲਾਨੀ, ਵਧੀਕ ਕੋਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਟੈਂਡਿੰਗ ਵਕੀਲ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

(1) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਪਵਨ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਗੋਦ ਲਿਆ ਪੁੱਤਰ ਹੈ-ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅੰਕਲ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹੋਠ ਲਿਖੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ:-

- (2) 29 ਤਾਰੀਖ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ। ਨਵੰਬਰ, 2000 ਨੂੰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਫਾਰ ਰੀਜਨਲ ਪਾਸਪੋਰਟ ਅਫਸਰ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਭੈਣ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਅੰਕਲ ਦੁਆਰਾ ਗੋਦ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਦੋ ਕੁਦਰਤੀ ਪੁੱਤਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੋਦ ਲੈਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹਨ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦੇਣ ਲਈ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਅਤੇ (ii) ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਸਪੋਰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣਾ।

- (3) ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੋਟ੍ਰਾਇਲ ਤੰਗ ਕੰਪਾਸ ਵਿੱਚ ਹੈ:-

2.1 ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਮਕਾਨ ਨੰਬਰ 1038 ਪਿੰਡ ਤਰਫਕੜਾ ਬੜਾ, ਡਾਕਖਾਨਾ ਭੱਟੀਆਂ, ਤਹਿਸੀਲ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ 27 ਅਗਸਤ 1989 ਨੂੰ ਉਕਤ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। 31 ਅਗਸਤ, 1991 ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਮਾਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ 18 ਅਕਤੂਬਰ, 1998 ਨੂੰ ਉਸਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਛੱਡ ਗਈ। ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਉਸਦੇ ਅਸਲ ਦਾਦਾ ਅਤੇ ਦਾਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪੁੱਤਰ ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲੈਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਨੂੰ ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ (ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ) ਨੂੰ ਗੋਦ ਦੇਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ, ਜੋ ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ, ਚਾਚਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਹਿ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਟਲੇ। 17 ਮਈ, 1999 ਦੀ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੀ ਡੀਡ , ਜੋ ਕਿ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ (ਅੰਕੌਜ਼ੀ P-1 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਕਲ ਜੋੜੀ ਗਈ ਸੀ) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਅੰਕਲ ਅਤੇ ਮਾਸੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਧੀਵਤ ਗੋਦ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਿਲਾਨ (ਇਟਲੀ) ਵਿਖੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਭੈਣ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 8 ਮਾਰਚ, 1999 ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਾਵਰ ਆਫ ਅਟਾਰਨੀ ਚਲਾਈ, ਜੋ ਕਿ 31 ਮਾਰਚ, 1999 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਪਾਵਰ ਆਫ ਅਟਾਰਨੀ, ਸਤੰਬਰ, 1999 ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ ਪਾਸਪੋਰਟ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ ਕੋਲ ਲੋੜੀਂਦੀ ਫੀਸ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਈ। ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ, 6 ਜਨਵਰੀ, 2000 ਦਾ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਸਪੋਰਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੈਧ ਯਾਤਰਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਕਿ ਉਸਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੌਤ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵੀ ਨੱਥੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਗੋਦ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸੀ; ਉਹ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਬੱਚਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਗੋਦ ਲਏ ਮਾਪੇ ਉਸਨੂੰ ਇਟਲੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉੱਥੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ; ਪਾਸਪੋਰਟ ਜਾਰੀ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੇ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਨੇਹ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਿਆ ਕੈਰੀਅਰ ਲਈ ਦੁਖੀ ਹੈ। ਗ੍ਰਾਂਟ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ,—ਸਬੰਧ R-3 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੰਚਾਰ ਦੁਆਰਾ। ਜੇਕਰ ਪਾਸਪੋਰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਇਟਲੀ ਵਿਚ ਉੱਚ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਬੇਇਨਸਾਫੀ, ਅਨੁਚਿਤ, ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ, ਮਨਮਾਨੀ, ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ; ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਅਥਾਰਟੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਸਪੋਰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਘੋਰ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹੋਈ ਹੈ।

2.2 ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਹਿੰਦੂ ਗੋਦ ਲੈਣ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਐਕਟ, 1956 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਉਂਕਿ ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਗੋਦ ਲੈਣਾ ਅਯੋਗ ਸੀ; ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦਾ ਗੋਦ ਲੈਣਾ ਅਵੈਧ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ; ਪਾਸਪੋਰਟ ਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ

Pawan Deep Singh v. Union of India and another 139
(Binod Kumar Roy, C.J.) (F.B.)

ਗਿਆ; ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪੂਰਵਜ ਸਹੀ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ; ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ; ਉਹ ਪਾਸਪੋਰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪਾਸਪੋਰਟ ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਲਈ ਸ਼ਰਤ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ; ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ; ਅਤੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

(4) ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ (ਵੀ. ਕੇ. ਬਾਲੀ, ਜੇ.) ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਆਈ ਸੀ. 9 ਅਗਸਤ, 2002 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬੈਚ ਦੇ ਗਠਨ ਲਈ ਇੱਕ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

“ਪਟੀਸ਼ਨਰ, ਜਿਸਦੀ ਉਮਰ ਸਿਰਫ 13 ਸਾਲ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਗੁਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਭਰਾ ਨੇ 17 ਮਈ, 1999 ਦੀ ਰਜਿਸਟਰਡ ਡੀਡ (ਅਨੈਕਸਚਰ ਪੀ/ਐਲ) ਰਾਹੀਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਇਸ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਇਟਲੀ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। 13 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਬਿਹਤਰ ਜੀਵਨ ਜੀ ਸਕਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸਦੇ ਅਸਲ ਚਾਚਾ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ, ਜੇਕਰ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਇਟਲੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਕਲ ਨਾਲ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਉਸਨੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਲਈ ਅਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦੇਣ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਆਧਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਚਾਚਾ ਦੇ ਦੋ ਕੁਦਰਤੀ ਜਨਮੇ ਪੁੱਤਰ ਹਨ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੀ ਡੀਡ (ਅੰਕੜਾ ਪੀ-1) ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਅਜੀਬ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਗੋਦ ਲੈਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਾਸਪੋਰਟ ਅਥਾਰਟੀ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੁਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਇਟਲੀ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਸ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਵੇਗਾ।

ਮਿਸਟਰ ਰਾਏ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ-ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, 1991(1) CLJ (C, Cr. & Rev.), 158 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਹੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਗੋਦ ਲੈਣ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਐਕਟ, 1956 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 11 ਅਤੇ 16 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਾਸਪੋਰਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6, 1967 ਜੋ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਆਧਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, 'ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਪਾਸਪੋਰਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਵਿਚ ਦਰਜ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਸਿਰਫ ਤਾਂ ਹੀ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਗੋਦ ਲੈਣਾ ਹਿੰਦੂ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਅਤੇ 16 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਤੇ ਮੇਨਟੇਨੈਂਸ ਐਕਟ, 1956। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਇੱਕ ਸਿੱਧਾ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ

ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।, ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਕ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਾਸਪੋਰਟ ਐਕਟ, 1967 ਦੀ ਧਾਰਾ 6 'ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਅਕਤੀ ਬਿਲਕੁਲ ਸਮਾਨ ਹੈ।

ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਮਾਣਯੋਗ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਗਠਨ ਲਈ ਰੱਖੇ ਜਾਣ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਇਟਲੀ ਜਾਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਕੱਲੇ ਉਸ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਸੜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਯੋਗਤਾ ਪਾਈ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ ਬੈਂਚ.

(5) ਸੰਦਰਭ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਨਾਬਾਲਗ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਰਟੀਕਲ 19(1)(a) ਅਤੇ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਸਨਮਾਨਜਨਕ ਅਰਥਪੂਰਨ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ। ਪਾਸਪੋਰਟ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਧਾਰ 'ਤੇ। ਉਸਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਮਨੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਮਨਾਹੀ ਉਸਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਾਸਪੋਰਟ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19(1)(a) ਅਤੇ 21 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਪਾਸਪੋਰਟ ਐਕਟ, 1967 ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੀ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ।

(6) ਸ੍ਰੀ ਐਮ.ਐਸ.ਗੁਗਲਾਨੀ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਡੀ. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਟੈਂਡਿੰਗ ਵਕੀਲ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ:-

ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ (1) ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਕਿਸੇ ਦਖਲ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 6(2)(i) ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਾਸਪੋਰਟ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਸਪੋਰਟ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਗੇਂਦ ਲੈਣ ਦੇ ਕੰਮ ਜਾਅਲੀ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਟਲੇ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਆਉਣ ਦਾ ਖਰਚਾ ਚੁੱਕਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਅੰਕਲ ਜਾਂ ਮਾਸੀ ਦੁਆਰਾ ਇਟਲੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(7) ਸ੍ਰੀ ਐਮ.ਐਸ.ਗੁਗਲਾਨੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਗਈ ਖਦਸ਼ਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ

Pawan Deep Singh v. Union of India and another 141
(Binod Kumar Roy, C.J.) (F.B.)

ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਕਿ ਇਟਲੀ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕੌਣ ਸੰਭਾਲੇਗਾ, ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਖਦਸ਼ਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਅੰਕਲ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਤਿਆਰੀ ਦਿਖਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

(8) ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਛੋਟਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਾਸਪੋਰਟ ਐਕਟ, 1967 ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦਾ ਸਹੀ ਦਾਇਰਾ ਕੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਵਾਬਦਾਰੀ ਨੰਬਰ 2 ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ?।

(1) 1999 (1) CLJ (C, Cr. ਅਤੇ Rev.) 158

(9) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

“6. ਪਾਸਪੋਰਟਾਂ, ਯਾਤਰਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਆਦਿ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ-(1) ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਪਾਸਪੋਰਟ ਅਥਾਰਟੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਜਾਂ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰੇਗੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਦਾ 2) ਹੇਠਾਂ ਇੱਥੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਵੱਧ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਰਥਾਤ:-

- (a) ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ;
- (b) ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ;
- (c) ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਉਸ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੋਸਤਾਨਾ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ;
- (d) ਵਿੱਚ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ 1 ਤਾਰੀਕ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(2) ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਪਾਸਪੋਰਟ ਅਥਾਰਟੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਸਪੋਰਟ ਜਾਂ ਯਾਤਰਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰੇਗੀ। , ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ, ਅਰਥਾਤ:-

- (a) ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ ਹੈ;
- (b) ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ
- ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ;
- (c) ਕਿ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦਾ ਜਾਣਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ;
- (d) ਕਿ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੋਸਤਾਨਾ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ;
- (e) ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ, ਉਸਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨੈਤਿਕ ਗਿਰਾਵਟ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ;

- (f) ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਬਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇੱਕ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਖਿਤ ਹੈ;
- (g) ਕਿ ਪੇਸ਼ੀ ਲਈ ਸੰਮਨ ਦਾ ਵਾਰੰਟ, ਜਾਂ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਵਾਰੰਟ, ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫਿਲਹਾਲ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਜਾਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ;
- (h) ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁੜ-ਵਪਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਅਜਿਹੀ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਖਰਚੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ;
- (i) ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਪਾਸਪੋਰਟ ਜਾਂ ਯਾਤਰਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

(10) ਉਪਰੋਕਤ ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਦਾ ਨਿਰਪੱਖ ਅਧਿਐਨ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪ ਧਾਰਾ 1 ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਚਾਰ ਆਧਾਰਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 6 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ 2 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਨੌਂ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਜਾਂ ਯਾਤਰਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(11) ਗਣਪਤੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਬਨਾਮ ਐਮ. ਦੁਰਾਈ ਕੰਨਨ, (2) ਅਤੇ ਐਚਪੀ ਸਟੇਟ ਬਨਾਮ ਐਚਪੀ ਰਾਜ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ, (3) ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹਨੀ ਬਨਾਮ ਡੀ. ਰਾਮਾਰਥਨਮ, ਸਹਾਇਕ ਪਾਸਪੋਰਟ ਅਫਸਰ, (4) ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 21 ਲੋਕੋਮੋਸ਼ਨ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਹਿਦਾਇਤੁੱਲਾ, ਜੇ. ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਪਾਸਪੋਰਟ (ਵਾਜਬ ਵਰਗੀਕਰਣਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਮੈਸਰਜ਼ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੇਨਕਾ ਗਾਂਧੀ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (5) ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਟੈਸਟ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ। ਸ਼ਾਡੀ ਸਵਿਧਾਨਕ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ

- (2) (1996) 6 SCG 464
- (3) (1995) 4 SCC 507
- (4) ਏਆਈਆਰ 1967 ਐਸਸੀ 1836
- (5) (1978) 1 SCC 248

ਆਰਟੀਕਲ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਾ ਸਿਰਫ ਬਾਲਗਾਂ ਜਾਂ ਗੈਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ, ਸਗੋਂ ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਲਈ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨਾਬਾਲਗ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਅਤੇ ਚਾਚੇ ਦੇ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਨੇਹ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਿਹਤਰ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸਨਮਾਨਜਨਕ ਜੀਵਨ ਜਿਊਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸਟੈਂਡ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਗੋਦ ਲੈਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਸੀ ਅਤੇ ਚਾਚਾ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣ. ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪ੍ਰਤੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹਾਂ।

Pawan Deep Singh v. Union of India and another 143
(Binod Kumar Roy, C.J.) (F.B.)

(11) ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਦੰਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਨਮਾਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 ਅਤੇ 21 ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ।

(12) ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੁਆਰਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਭੈਣ, ਉਸ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਵਜੋਂ।

(13) ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ R-3 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸਦੀ (i) ਪਿਤਾ ਦੀ ਭੈਣ ਰਾਹੀਂ ਲੋੜੀਂਦਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਜਾਰੀ ਕਰੇ। ਜੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਹੈ ਜਾਂ (ii) ਦਾਦਾ ਪਿਤਾ ਜਾਂ (iii) ਦਾਦੀ ਮਾਂ।

(14) ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਭੈਣ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਦਾਦਾ ਪਿਤਾ ਜਾਂ ਦਾਦੀ ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

(15) ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

(16) ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਸ੍ਰੀ ਐਮ.ਐਸ.ਗੁਗਲਾਨੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਜਾਵੇ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਥਾਈ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਇਸ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਲਈ।

ਆਰ. ਐਨ. ਆਰ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮਹਿਕ